

MEN GIYOHVANTLIKKA QARSHIMAN

Normuxamedov Behruz Bekzodovich

TDYU huzuridagi M.Vosiqova nomidagi

Akademik litseyning 1.1 guruh talabasi

normuxamedovbehruz@gmail.com

Annotatsiya:

Mazkur maqola giyohvandlikka qarshi kurashish va uning ijtimoiy, sog'liqni saqlash va iqtisodiy oqibatlariga e'tibor qaratishga yo'naltirilgan. Giyohvandlik — bu nafaqat individual, balki jamiyatning barcha qatlamlarini qamrab olgan keng ko'lamli ijtimoiy muammo bo'lib, uning oqibatlari insonlarning salomatligiga, oila a'zolarining farovonligiga va jamiyatdagi xavfsizlik holatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Maqola giyohvand moddalar iste'molining sabablarini, ular bilan bog'liq bo'lgan xavf-xatarlarni va bu ijtimoiy ofatning oldini olishda qanday choralar ko'rilishi lozimligini muhokama qiladi.

Maqolada giyohvandlikka qarshi kurashishda barcha qatlamlarning, ayniqsa yoshlar va ta'lim muassasalarining roli muhimligi ta'kidlanadi. Giyohvandlikning tarqalishi jamiyatda turli ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni yuzaga keltiradi, shu jumladan, jinoyatchilikning oshishi, oilaviy aloqalarning buzilishi va mehnat bozoridagi ishsizlik darajasining ortishi. Maqola, shuningdek, giyohvandlikka qarshi kurashishda davlat, jamoatchilik va oilaning o'рни, shuningdek, sog'liqni saqlash va psixologik yordam xizmatlarining zarurati haqida fikr yuritadi.

Kalit so'zlar: giyohvandlik , giyohvand moddalar , sog'liqni saqlash, ijtimoiy muammo, jamiyat xavfsizligi , yoshlar ,jinoyatchilik ,psixologik yordam, ta'lim muassasalari, giyohvandlikka qarshi kurash , giyohvandlikka qarshi siyosat, preventiv chora-tadbirlar , giyohvandlikning ijtimoiy oqibatlari, sog'lom jamiyat ,jamiyatdagi farovonlik.

Giyohvandlik – bu inson hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan, jamiyatdagi ijtimoiy tizimlarni buzuvchi va iqtisodiy resurslarni israf qiluvchi jiddiy muammolardan biridir. Giyohvandlikning oqibatlari nafaqat individual shaxsni, balki butun

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th March, 2025

jamiyatni ham qamrab oladi. Bu ijtimoiy, iqtisodiy va sog'liqni saqlash tizimlariga o'zining salbiy ta'sirini ko'rsatadi. Giyohvandlikka qarshi kurashish va uning salbiy oqibatlaridan himoya qilish har bir davlat uchun ustuvor vazifa hisoblanadi. Giyohvandlik, o'z navbatida, insonning ruhan va jismonan yomonlashishiga olib keladi. Bu fenomenning asosiy mohiyati shundaki, giyohvand moddalar insonning fikrlash qobiliyatini va jismoniy holatini buzadi, natijada u normal hayot kechirish imkoniyatidan mahrum bo'ladi. Bunday odatlar insonning maqsadlariga erishishiga to'sqinlik qiladi, hayotini xavf ostiga qo'yadi va uning jamiyatda o'z o'rnini topishiga imkon bermaydi.

Giyohvandlikka olib keladigan omillar turli-tuman va murakkabdir. Bular orasida ijtimoiy, psixologik, madaniy va biologik omillar mavjud. Jamiyatdagi qiyinchiliklar, oila ichidagi nizolar, ta'limdagi muvaffaqiyatsizliklar va do'stlar bilan bo'lgan muammolar ko'plab yoshlarni giyohvandlikka undaydi. Aksariyat hollarda, yoshlar stressni yengish yoki vaqtni o'tkazish uchun giyohvand moddalarga murojaat qilishadi. Ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar ham muhim rol o'ynaydi. Uzoq muddatli ishsizlik, kambag'allik va jamiyatda noto'g'ri qadriyatlarning tarqalishi giyohvandlikka qarshi kurashishdagi muhim omilga aylanadi.

Bundan tashqari, giyohvandlikni ba'zi biologik omillar ham kuchaytiradi. Masalan, ba'zi insonlarda giyohvand moddalar ta'sirida birinchi marotaba iste'mol qilinganida ijobiy ruhiy holat yuzaga keladi, bu esa o'z navbatida ularni bu odatga turtki bo'ladi. Shuningdek, ba'zi psixologik holatlar, masalan, depressiya yoki xavotir, insonni giyohvandlikka olib borishi mumkin.

Ijtimoiy Oqibatlar

Giyohvandlikning ijtimoiy oqibatlari juda jiddiy bo'lib, u jamiyatda o'zgarishlar keltirib chiqaradi, ijtimoiy tuzilmaning buzilishiga va insonlar o'rtasidagi munosabatlarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Giyohvandlik nafaqat individual hayotni buzadi, balki butun jamiyatni ham xavf ostiga qo'yadi. Quyida giyohvandlikning ijtimoiy oqibatlari keltirilgan:

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th March, 2025

Oilaviy muammolar: Giyohvandlikning eng jiddiy ijtimoiy oqibatlaridan biri oilalarga bo‘lgan ta’siridir. Giyohvand moddalarni iste’mol qilgan shaxslar oiladagi munosabatlarni buzishlari mumkin. Giyohvandlikning o‘ziga xos jihatlaridan biri – bu uning oilaviy tartibni va farovonlikni buzishidir. Giyohvandlikka chalingan shaxslar ko‘pincha oilaviy mas’uliyatlarni bajarishdan bosh tortadilar, bu esa otalar orasidagi nizolarni, oila ichidagi zo‘ravonlikni va o‘smirlar orasida giyohvandlikning tarqalishini keltirib chiqaradi. Oilalarning giyohvandlikdan aziyat chekishlari, ularning iqtisodiy va psixologik holatini ham yomonlashtiradi.

Jamiyatda izolyatsiya va yolg‘izlik: Giyohvand moddalar iste’mol qiluvchi shaxslar ko‘pincha jamiyatdan ajralib, izolyatsiyalashadi. Ular oilalari va do‘stlari bilan munosabatlarni buzib, o‘zlarini yolg‘iz his qiladilar. Jamiyatning boshqa a’zolari bilan o‘zaro aloqalarini yo‘qotish, ijtimoiy izolyatsiyani kuchaytiradi. Bunday holat giyohvandlar uchun qo‘shimcha psixologik muammolarni keltirib chiqaradi, chunki ular jamiyatga qaytish va jamiyat bilan aloqalar o‘rnatishga qiyinchiliklar bilan duch keladilar.

Jinoyatchilikning oshishi: Giyohvandlikning yana bir katta ijtimoiy oqibati bu jinoyatchilikning oshishidir. Giyohvand moddalar iste’mol qiladigan shaxslar ko‘pincha o‘zlarining moddiy ehtiyojlarini qondirish uchun jinoyatga qo‘l uradilar. O‘g‘rilik, to‘lovlarni talab qilish, noqonuniy savdolar va hatto og‘ir jinoyatlar – bularning barchasi giyohvand moddalar iste’molchilari o‘rtasida keng tarqalgan. Jinoyatchilikning oshishi jamiyatdagi xavfsizlikni tahdidga soladi va politsiya va huquqni muhofaza qilish organlari uchun qo‘shimcha yuk yaratadi.

Yoshlar orasida giyohvandlikning tarqalishi: Giyohvandlik yoshlar o‘rtasida keng tarqalgan muammo bo‘lib, ularning kelajakdagi hayotini va jamiyatga bo‘lgan hissasini salbiy ta’sir qiladi. Yoshlar giyohvand moddalar iste’mol qilishni ko‘pincha sinov va qiziqish sifatida boshlaydilar. Ammo, bu ularning ta’lim olish jarayoniga, kasbiy rivojlanishiga va jamiyatdagi faoliyatiga to‘sqinlik qiladi. Giyohvandlik yoshlar o‘rtasida jinoyat va qiyinchiliklarga olib keladi va ularning kelajakdagi imkoniyatlarini cheklaydi.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th March, 2025

Jamoat xavfsizligi va umumiy barqarorlik: Giyohvandlikning jamiyatga bo‘lgan ta'siri shundaki, u xavfsizlikni tahdid qiladi. Giyohvandlikning tarqalishi jamoat xavfsizligini pasaytiradi va ijtimoiy barqarorlikni buzadi. Aksariyat hollarda, giyohvand moddalar iste'mol qiluvchi shaxslar huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan muammolarga duch keladilar. Bu esa jamiyatda beqarorlikni keltirib chiqaradi va jamoatning umumiy xavfsizligini tahdid ostiga qo'yadi.

Mehnat bozoridagi salbiy ta'sirlar: Giyohvandlik mehnat bozoriga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Giyohvand moddalar iste'mol qiladigan shaxslar ishda samarali ishlashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Ularning mehnat faoliyati pasayadi, ishdan bo'shash ehtimoli ortadi va o'zlarining kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini cheklaydilar. Bu esa o'z navbatida mehnat bozoridagi produktivlikni kamaytiradi va iqtisodiy rivojlanishga to'sqinlik qiladi.

Giyohvandlikka qarshi kurashish choralar.

Profilaktika va Ta'lim

Giyohvandlikka qarshi kurashishning eng samarali usuli — bu uning oldini olishdir. Profilaktika dasturlari yoshlarni giyohvandlikning zararli ta'sirlaridan ogohlantiradi va ularga to'g'ri hayotiy qadriyatlarni o'rgatadi. Ta'lim muassasalarida giyohvandlikka qarshi maxsus kurslar, seminarlar va treninglar o'tkazish muhim ahamiyatga ega. O'smirlar va yoshlarning giyohvand moddalar haqida aniq va to'g'ri ma'lumot olishlari, ularni ijtimoiy ta'sirlardan himoya qilish uchun o'rgatish zarur. **Ta'lim va ogohlikka asoslangan profilaktika** yoshlarni giyohvandlikka qarshi kurashishning eng samarali usulidir. Bu yoshlarning o'z salomatliklari va kelajakdagi hayotlarini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Reabilitatsiya va Psixologik Yordam

Giyohvandlikka qarshi kurashishda reabilitatsiya markazlari va psixologik yordamning roli juda katta. Giyohvand moddalar iste'mol qilgan shaxslar uchun reabilitatsiya dasturlari orqali ularni giyohvandlikdan xalos qilish, psixologik yordam ko'rsatish va qayta ijtimoiylashtirish mumkin. Giyohvandlikdan azob

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th March, 2025

chekkan odamlar uchun maxsus tibbiy va psixoterapiya dasturlari ishlab chiqilishi zarur.

Psixologik yordam va rehabilitatsiya jarayoni nafaqat jismoniy sog‘liqni tiklash, balki ruhiy salomatlikni yaxshilashni ham o‘z ichiga oladi. Bu jarayonlarning muvaffaqiyati shaxsning ijtimoiy muhitiga, oilaviy qo‘llab-quvvatlashga va to‘g‘ri yo‘naltirilgan rehabilitatsiya dasturlariga bog‘liq.

Giyohvandlikka qarshi qonunlar va huquqni muhofaza qilish siyosati

Giyohvandlikka qarshi kurashishda qonuniy asoslar yaratish juda muhimdir. Davlatlar giyohvand moddalarni ishlab chiqarish, savdosi va iste'moli bo‘yicha qat’iy qonunlarni ishlab chiqishlari, bu qonunlarning samarali amalga oshirilishini ta'minlashlari zarur. Bunda jazolarni kuchaytirish, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning ishini samarali tashkil qilish, hukumat tomonidan monitoring tizimlarini yaratish katta ahamiyatga ega.

Huquqiy choralar orqali giyohvandlikni tarqatishda ishtirok etgan shaxslarni jazolash, giyohvand moddalarga bo‘lgan ehtiyojni kamaytirish va jamiyatda to‘g‘ri qonuniy tartibni o‘rnatish mumkin.

Xulosa

Giyohvandlik – bu global miqyosdagi jiddiy muammo bo‘lib, uning jamiyatga, inson hayotiga va iqtisodiy taraqqiyotga salbiy ta'sirlari keng tarqalgan. Giyohvandlikning ijtimoiy, sog‘liqni saqlash va iqtisodiy oqibatlari butun dunyo bo‘ylab sezilmoqda. Shuning uchun unga qarshi kurashish har bir davlat va jamiyat uchun ustuvor vazifaga aylanadi. Bu kurashda profilaktika, ta'lim, psixologik yordam, rehabilitatsiya, huquqiy choralar va xalqaro hamkorlikning muhim roli bor. Giyohvandlikni oldini olish va unga qarshi kurashish faqat hukumatlar emas, balki jamiyatning har bir a'zosi birlashib, samarali ish olib borishi kerak. Shunday qilib, giyohvandlikka qarshi kurashish faqatgina individual muammo emas, balki ijtimoiy mas'uliyatni talab qiladigan jahon miqyosidagi vazifadir. Faqatgina barcha

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th March, 2025

qatlamlarning hamkorligi orqali bu jiddiy muammoga qarshi muvaffaqiyatli kurashish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://www.who.int/>
2. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti (JSST). (2022). Giyohvandlik va sog'liqni saqlash: Dunyo miqyosida muammolar va yechimlar
3. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti (JSST). (2021). Giyohvand moddalar va ularning inson salomatligiga ta'siri.
4. BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti). (2020). Giyohvandlikka qarshi xalqaro siyosat.